

Alexandre Dumas

Georges

Georges

Île de France – Mauritius

Tämä käännös on tietävästi ensimmäinen suomenkielinen käännös Alexandre Dumas vanhemman kirjasta Georges. Se on julkaistu ensimmäisen kerran nimellä George Ranskassa vuonna 1843, eli juuri ennen Monte Criston kreivin ja Kolmen muskettisoturin julkaisua.

Kirjasta on ensimmäisen julkaisun jälkeen tehty useampia uusintajulkaisuja ja se on käännetty useita kertoja myös englanniksi, viimeksi vuonna 2007.

Alexandre Dumas

Georges

Île de France – Mauritius

Kirjailija: Alexandre Dumas vanh.: Public Domain

Alkuperäiset kustantajat:
Imprimerie Du Politique, 1843 nimellä George
Michel Lévy frères, 1848 nimellä Georges

Käännös: Janne Sirén

Kustantaja ja Copyright © käännökseen: Laatukäännös JAS,
Helsinki, Suomi

Kuvitus: Koonnut aikalaismateriaaleista Ritva Sirén, ks. lähde-
luettelo kirjan lopussa

Kirjan kannen kuva: *Le Combat du Grand Port (1837)*
Musée national de la Marine, Paris
Pierre-Julien Gilbert (1783-1860)
Photograph by Rama, Wikimedia Commons, Cc-by-sa-2.0-fr

Valmistaja: BoD™ - Books on Demand GmbH, Norderstedt,
Saksa

ISBN: 978-952-68981-2-4 (nid.)
ISBN: 978-952-68981-3-1 (EPUB)

Sisällysluettelo

Alexandre Dumas	7
Johdanto	9
I Île de France	15
II Leijonia ja leopardeja	24
III Kolme lasta	36
IV Neljätoista vuotta myöhemmin	62
V Tuhlaajapoika	75
VI Muodonmuutos	88
VII Berloque	110
VIII Neekerikarkurin asu	127
IX Noire-joen ruusu	136
X Kylpy	147
XI Orjien hinta	159
XII Tanssiaiset	172
XIII Orjalaiva	190
XIV Orjakauppiaan filosofia	201
XV Pandoran lipas	220
XVI Kosinta	239
XVII Kilpailut	253
XVIII Laïza	271
XIX Yamsé	286
XX Tapaaminen	298
XXI Kieltäytyminen	307
XXII Kapina	318
XXIII Isän sydän	330
XXIV Suuri metsä	341

XXV	Tuomari ja pyöveli.....	349
XXVI	Neekerijahti	365
XXVII	Harjoitus.....	378
XXVIII	Saint-Sauveurin kirkko	395
XXIX	Leicester.....	403
XXX	Taistelu	417
	Kuvalähteitä.....	438

Kuvaluettelo

Kuva 1: Mauritiuksen kartta kirjan aikakaudelta.....	14
Kuva 2: Port Napoleon, myöhemmin Port Louis, Mauritius (Milbert, 1812).....	19
Kuva 3: <i>Leicesterin</i> kokoluokan englantilainen fregatti HMS Owen Glendower kirjan aikakaudelta (n. 1820)	63
Kuva 4: Mies Redingote-takissa	65
Kuva 5: Plantaasin rakennuksia Mokassa (Milbert, 1812)	108
Kuva 6: Orjien kantama palankiini – kantotuoli, Mauritius	148
Kuva 7: Metsästäjiä saaliineen Île de Francella (Milbert, 1812)	161
Kuva 8: Nainen v. 1826 muodin mukaisessa asussa.....	173
Kuva 9: Ranskalainen korvetti La Capricieuse (1849) ..	204
Kuva 10: Tamarinin putous, Mauritius (Milbert, 1812)	347

=====

Alexandre Dumas

Alexandre Dumasin usein dramaattinen elämä alkoi 24. heinäkuuta 1802 Pariisin lähistöllä. Hänen isänsä oli aatelinen, joka kunnostautui Napoleonin kenraalina. Isä oli syntynyt Saint-Dominiquella (Haiti) ranskalaisen markiisin ja afrikkalaisen orjan lapsena. Dumas oli tämän Alexandre Dumasin isoäidin sukunimi, jonka hänen isänsä otti käyttöön. Isoisä muutti Ranskaan Alexandre Dumasin isän ollessa lapsi ja samalla vapautti hänet. Dumasin isoäiti jäi Saint-Dominiquelle.

Alexandre Dumasin isä kunnostautui Napoleonin sodissa, mutta köyhtyi myöhemmin ja kuoli pojan ollessa neljävuotias. Äiti onnistui rahapulasta huolimatta kuitenkin kouluttamaan hänet yksityiskoulussa. Poika ei ollut kovin innokas opiskelija, mutta osoitti jo silloin lahjansa kirjoittajana.

Alexandre Dumas muutti 20-vuotiaana Pariisiin, missä hän työskenteli Orleansin herttuan Louis-Philippen toimistossa ja kirjoitti samalla lehtiartikkeleita ja näytelmiä.

Ajan myötä Alexandre Dumasista tuli erittäin tuottelias kirjailija. Hänen arvioidaan kirjoittaneen kaiken kaikkiaan yli 300 kirjaa eli yli 100 000 sivua romaaneja, tarinoita, näytelmiä ja matkakertomuksia. Ranskalainen romaanikirjallisuus oli Dumasin aikana Euroopan suosituinta ja hänen kirjojaan onkin käännetty ja käännetään usein vieläkin lukuisille kielille.

Dumas teki useita pitkiä matkoja erityisesti aikoina, jolloin hän oli vallanpitäjien epäsuosiossa ja kirjoitti näiltä matkoilta matkakertomuksia. Matkakertomuksissa esiintyy myös Suomi osana hänen kirjaansa *En Russie*, missä hän kertoo mm. matkastaan Laatokan länsipuolitse ja käynnistään Valamon saarilla.

Alexandre Dumasilla oli useita naissuhteita, mutta hän oli naimisissa vain kerran, näyttelijätär Ida Ferrierin kanssa. Dumasin suhteesta Catherine Labayn kanssa hänellä oli yksi poika, hänkin nimeltään Alexandre (Dumas nuorempi). Tämän lisäksi hänellä tiedetään olleen ainakin kolme muuta avioliiton ulkopuolista lasta.

Myös Alexandre Dumas nuorempi oli tunnettu kirjailija. Hänen tunnetuin teoksensa lienee Kamelianainen.

Alexandre Dumas ansaitsi eläessään suunnattomia määriä, mutta hän osasi myös tuhлата. Hän kuolikin rahattomana joulukuussa 1870. Hänet haudattiin alunperin syntymäkaupunkiinsa, mutta presidentti Jacques Chirac siirrätti vuonna 2002 hänen tuhkinsa Pariisin Panthenoniin.

Dumasin täydellisempi elämänkerta on kirjoitettu moneen kertaan. Täältä löytyy ranskaksi yksi lyhyehkö versio:

<http://www.dumaspere.com/pages/vie/biographie.html>

Johdanto

Georges on varakkaan mauritiuslaisen mulattiperheen tarina ajalta, jolloin Ranskalla 100 vuotta olleesta Île de Francesta tuli Englannin Mauritius. Perheen tarina alkaa v. 1810 tuohon valanvaihtoon liittyvien taistelujen kuvauksella.

Georges on joidenkin arvostelijoiden mukaan Alexandre Dumasin paras, joskaan ei suosituin tai tunnetuin kirja. Hän kirjoitti sen vähän ennen tunnetumpia kirjoja Monte Criston kreivi ja Kolme muskettisoturia. Kirjan sankarissa Georgesissa onkin paljon Dantesia ja D'Artagnania muistuttavia ominaisuuksia, peräänantamattomuutta, pitkäjänteisyyttä, pyrkimystä kehittää itseä...

Georgesin sanotaan olevan Dumasin ainoa rotusuhteita ja rasismia käsittelevä kirja. Olosuhteet Île de Francella, jonka nimen englantilaiset palauttivat valtaan tullessaan ennen Ranskan hallintoa käytössä olleeseen Mauritiukseen, olivat hyvin samantapaisia kuin Dumasin vanhempien kotisaarella Saint-Dominiquella eli Haitilla. Valtaa pitivät valkoiset, vaikka väestön suuri enemmistö oli värillisiä. Valkoiset myös pitivät huolta, että muut ymmärsivät alemman asemansa. Yksilökuvauksissa Dumas kuvaa mustia sekä jaloina että lapsellisina ja valkoisia pääosin ylimielisinä joitakin poikkeuksia lukuunottamatta. Georgesin mulattiperhe edustaa kirjan sankareita. Aasialaiset ovat lähinnä sivurooleissa ja heidän luonnekuvauksensa jäävät melko ohuiksi.

Georgesin kotisaari oli siis rodullisesti monipuolinen, mutta vahvasti eriytynyt maailma, missä valkoiset eurooppalaiset, värikkäät aasialaiset, mustat ja mulatit elivät omissa piireissään. Georges ei kuitenkaan ollut orja, kuten ei hänen mulatti isänsäkään. Ranskan Code Noir vuodelta 1685 (laki orjien kohtelusta) määräsi jo silloin, että naimattoman valkoisen miehen, joka sai lapsia orjanaisen kanssa, piti avioitua naisen kanssa ja sekä äiti että lapset piti vapauttaa. Muunlaisista suhteista oli omat määräyksensä. Tähän liittyen Georgesin isän olisi ollut oikeassakin elämässä mahdollista periä oman isänsä omaisuuden ja kasvat-
taa sitä vapaana miehenä ahkeralla työllä. Georges oli Dumasin kuvauksen mukaan myös varsin vaaleaihoinen, minkä vuoksi hän Euroopassa asuessaan saattoi varakkaana liikkua varsin vapaasti seurapiireissä isänsä liikekumppanien suositteluksena. Tämä oli varsin erilaista kuin Dumasin tarinan lapsen kotisaarel-
laan kokemaa syrjintää.

Historiallisesti kirja asettuu täsmälliseen ajankohtaan Napoleonin sotien yhteyteen, joiden kuluessa myös Intian valtameren saarista käytiin sotia. Ne olivat ennen Suezin kanavan valmistu-
mista tärkeitä välietappeja purjelaivojen matkoilla Afrikan ympäri Aasiaan. Kirja alkaakin ajasta, jolloin Mauritiuksesta käytiin Ranskan ja Englannin välillä meritaisteluja, joiden tuloksena saari siirtyi Englannille. Osa kirjan henkilöistä on historiallisia henkilöitä, mutta päähenkilöitä ei historiankirjojen lehdistä kannata etsiä.

Kirjan ympäristö- ja tapahtumakuvauksia pidetään varsin todenmukaisina. Toteutuksessa lieenee ollut apuna Dumasin Mauritiukselta kotoisin ollut ystävä ja myös Ranskan alueelle lähettämien tutkimusmatkailijoiden ja kartoittajien muistiinpanoja. Käännöskirjan kuvat ovatkin peräisin näistä lähteistä (Erillinen luettelo kirjan lopussa). Kirjan useissa purjelaiva- ja

merisotakuvauksissa näyttäisi olevan jälkiä noihin aikoihin valmistuneesta suuresta purjehdussanakirjasta (B.M.J. de Bonnefoux): *Dictionnaire Abrégé de Marine*: Library of University of Gent).

Kirja alkaa runollisella kuvauksella merimatkasta Euroopasta Mauritiukselle sekä Mauritiuksen luonnosta ja ihmisistä. Tämän alun jälkeen seuraa kuvaus ajasta, jolloin Ranska Napoleonin sotien yhteydessä taisteli myös siirtomaistaan, joihin Bourbon (Réunion) ja Île de France (Mauritius) kuuluivat. Yksityiskohtainen kuvaus käydyistä Englannin ja Ranskan välisistä meritaisteluista perustuu pitkälti historian tapahtumiin ja siinä luetellut laivat ja osa henkilöistä löytyvät historian lehdiltä.

Tarinassa rikas plantaasinomistaja ja mulatti Pierre Munier osallistui vanhemman poikansa Jacquesin kanssa englantilaisia vastaan vuonna 1810 käytyihin taisteluihin Île de Francen / Mauritiuksen hallinnasta. Taistelut voitti lopulta Englanti. Vallanvaihdon jälkeen Pierre Munier lähetti 14-vuotiaan Jacquesin ja nuoremman poikansa, 12-vuotiaan Georgesin kouluun Ranskaan toivoen heidän saavan siellä tasa-arvoisempaa kohtelua.

Ranskassa Jacques siirtyy hyvin nopeasti merille kaappari-laivan miehistöön ja päätyy lopulta erilaisten vaiheiden jälkeen kyseisen laivan kapteeniksi.. Georges sen sijaan jatkaa tunnollisesti opintojaan ja myös kehittää itseään fyysisesti ja henkisesti. Opintojen jälkeen hän matkustelee laajasti, mutta päätyy lopulta 14 vuoden kuluttua palaamaan kotisaarelleen.

Kotisaarella häntä odottavat vanhat ennakkoluulot, rakastuminen valkoiseen nuoreen naiseen ja taistelut sekä maalla että merellä. Dumasin eloisa kirjoitustyyli tekee näistä tapahtumista hyvin uskottavan tuntuksia.

Kirjan henkilöt:

Georges: Kirjan päähenkilö. Vaaleaihoinen mulatti, jota häntä tuntemattomat voivat pitää valkoisena.

Pierre Munier: Georgesin isä. Varakas mulatti ja plantaasinomistaja, jolla on useita mustia orjia.

Jacques: Georgesin vanhempi veli. Levoton luonne, joka päätyy merirosvolaivan kapteeniksi ja orjakauppiaksi.

M[onsieur]. de Malmédie: Mustasukkainen ja rasistinen mies, joka halveksii Georgesia.

Henri Malmédie: M. Malmédien poika. Hemmoteltu, rasistinen, Georgesin ikäinen mies.

Sara: Henri Malmédien serkku ja perijätär. Isä Malmédie kasvattaa häntä Henrin vaimoksi.

Antonio malaijilainen: Vallanhimoinen ja petollinen aasialainen.

Laïza: Komoreilta kotoisin oleva musta orja, jota muut orjat pitävät johtajanaan. Hän on esimerkillisen rohkea, lojaali ja kunniallinen.

Miko-Miko: Kiinalainen kauppias ja Georgesin ystävä.

William Murray: Mauritiuksen kuvernööri, johon Georges ystävystyy palatessaan Ranskasta Mauritiukselle.

Tête-de-Fer: "Rautapää", Jacquesin laivan, *Calypson*, perämies.

Käännöksen pohjana on käytetty pääosin Kanadassa Public Domainissa olevaa kirjan digitoitua kopiota. Tekstiä on kuitenkin tarkasteltu useammasta ranskan- ja englanninkielisestä versios-

ta, että pysyttäisiin mahdollisimman lähellä Dumasin kertomusta.

Kustantajan huomautus:

Dumas kutsuu kirjassaan mustaihoisia afrikkalaisia ajan tavun mukaan neekereiksi ilman rasistista tarkoitusta. Olihan Dumas itsekin quadroon - ”neljännesmusta”. Neekeri-nimitys on kirjassa pääosin säilytetty, ettei 200 vuoden takainen historia vääristyisi. Kirjan jotkut kuvaukset värillisistä eivät ole kovin imartelevia, mutta sama koskee myös monia henkilökuvia valkoihoisista.

Viihdyttäviä lukuhetkiä,

Kustantaja

I Île de France

Eikö teille olekin joskus noiden pitkien, surullisten ja kylmien talvi-iltojen aikana käynyt niin, että ollessanne yksin ajatuksisianne kuulette tuulen puhaltavan käytävillä ja sateen hakkaavan ikkunoita vasten? Eikö teille olekin käynyt niin, että painaessanne otsanne takkaa vasten ja katsoessanne, näkemättä niitä, säihkyviä hiiltyneitä halkoja, inhoatte harmaata säättämme sekä märkää ja mutaista Pariisia unelmoiden jostain taianomaisesta, raikkaasta paratiisista, joka on verhoiltu vihreällä? Siellä voisitte mihin vuodenaikaan tahansa nukahtaa joen rannalla palmupuun juurella, jambolaanin varjossa vailla huolen häivää.

Paratiisi, josta unelmoitte, on olemassa. Tämä Eden, jota tavoittelette odottaa teitä. Tämä puro, jonka on tarkoitus tuudittaa uneliasta siestaanne virtaa vesiputouksen lailla ja ryöpsähtää sumuna ilmaan. Palmu, jonka pitäisi suojata teidän untanne, antaa merituulen heiluttaa pitkiä lehtiään, jotka muistuttavat jättiläisen sulkia. Jambolaanit, jotka ovat täynnä kirjavia hedelmiä, tarjoavat tuoksuvan varjon. Tulkaa ja seuratkaa minua.

Tulkaa Brestiin, tuohon kauppakaupunki Marseillen so-
taisaan sisarkaupunkiin, joka on valtamerta valvova aseistettu
vahti. Ollessanne siellä valitkaa sadasta sen sataman suojassa
olevasta laivasta yksi kapearunkoisista, kevytpurjeisista, pitkä-
mastoisista prikeistä, joita Walter Scottin kilpailija, merten ru-
nollinen romaanikirjailija antaa karskeille merirosvoilleen. On
syyskuu, joka on juuri sopiva pitkiä matkoja varten. Nouskaa

laivaan, jolle olemme uskoneet koko yhteisen kohtalomme. Jätetään kesä taaksemme ja purjehditaan kohti kevättä. Hyvästi, Brest! Terve, Nantes! Terve, Bayonne! Hyvästi, Ranska!

Näettekö oikealla puolellamme tuon jätin, joka kohoaa kymmenen tuhannen jalan korkeuteen, jonka graniittinen pää katoaa pilviin, joista se näyttää roikkuvan, ja jonka syvyyksiin menevät kiviset juuret näkyvät veden läpi? Se on Teneriffan, eli muinaisen Nivarian, huippu. Se on valtameren kotkien kohtaamispaikka. Kotkien, joiden näette kaartelevan pesiensä ympärillä ja jotka vaikuttavat teistä hädin tuskin kyyhkysen kokoisilta. Mennään, tämä ei ole matkamme määrämpää; tämä on vain Espanjan kukkapenkki ja lupasin teille koko maailman puutarhan.

Näettekö vasemmalla puolellamme tuon ilman vehreyttä olevan paljaan kallion, jota tropiikin aurinko taukoamatta polttaa? Se on kivi, jossa oli kuuden vuoden ajan kahlittuna moderni Prometheus. Se on jalusta, johon Englanti pystytti itse oman häpeänsä patsaan. Se on Jeanne d'Arcin rovin ja Maria Stuartin mestauslavan vertauskuva. Se on poliittinen Golgata, joka oli kahdeksantoista vuoden ajan kaikkien laivojen hurskas kohtaamispaikka. En ole kuitenkaan viemässä teitä myöskään sinne. Mennään, meillä ei ole enää mitään syytä käydä siellä; kunin-kaanmurhaaja Saint Helena on marttyyrinsä jäänteiden leski.

Olemme nyt Myrskyjen niemen luona. Näettekö tuon vuoren, joka kohoaa usvan keskellä? Se on sama jättimäinen Adamastor, joka ilmestyi *Os Lusíadasin* kirjoittajalle. Kuljemme maailman äären editse. Tuo kohta, joka lähestyy meitä, on maailman keula. Katsokaa myös, miten valtameri murtuu siihen kiivaana, mutta voimattomana, sillä tuo laiva ei pelkää sen myrskyjä, koska se seilaa kohti ikuisuuden satamaa Jumalan ohjaamana. Mennään,

Vihdoinkin joidenkin arvostelijoitten Alexandre Dumas vanhemman parhaana pitämän kirjan voi saada myös suomenkielisenä.

Dumas kertoo Napoleonin ajan loppuvaiheeseen ajoittuvan nuoren miehen jännittävän kasvutarinan seikkailuineen romantiikalla höystettynä.

Tarina kertoo Ranskan siirtomaahan syntyneestä mulatista, hänen elämästään lapsena Ranskan alaisena olleella Île de Francella keskellä Ranskan ja Englannin valtataisteluja, kasvuvuosista Pariisissa ja paluusta Englannin valtaan siirtyneelle kotisaarelle, uudelta nimeltään Mauritius.

Kirja on ainoa, jossa Dumas puhuu rasismista selkeästi, joskin osin ristiriitaisesti. Dumas oli itse isänaitinsä puolelta musta, joten mukana lienee myös hänen omia kokemuksiaan.

ISBN 978-952-68981-2-4 (nid.)
ISBN 978-952-68981-3-1 (EPUB)

